

FOTO ROGER CREMERS

Interview In haar werk onderzoekt videokunstenaar **Puck Verkade** opvattingen over het leven en de dood. Vanaf vrijdag is haar nieuwste kunstwerk te zien in Rotterdam.

Video fuckt met je brein

KIM BOS

Videokunstenaar Puck Verkade (26) was net met het vliegtuig in Istanbul geland toen haar moeder overleed. Ze had een longziekte, maar de dood kwam toch onverwacht. „Ik zag haar voor het eerst terug in het mortuarium. Een ontzettend lullig zaaltje. Alles was beige. Ze lag in een bed met een raar lakentje over zich heen. Aan weerskanten stond een kaars. Het was net een film.”

Het klinkt gek, zegt Verkade, maar die tragische gebeurtenis, nu vier jaar geleden, is ook een heel groot cadeau geweest. „Het heeft me richting gegeven. Ik weet veel beter wat ik belangrijk vind, wie ik in mijn leven wil hebben en wat ik als kunstenaar wil betekenen.” Zingeving en verlies zijn daarna belangrijke thema's in Verkades werk geworden. Waarom leven we eigenlijk? Wat is het nut van ons bestaan? „De dood van mijn moeder was heel hard en heel plotseling. Ik zocht manieren om houvast te krijgen.”

In *Any day now* (2011), het eerste werk dat Verkade maakte na het overlijden van haar moeder, loopt ze mee met de christelijke commune Wachters van de Nacht in Aalten. De leden denken dat Nederland zal worden getroffen door een tsunami en dat zij daarvan gespaard zullen blijven. „Voor mij stond alles op losse schroeven en zij twijfelden geen moment aan bestaansrecht, aan een doel in het leven. Ze bestonden allemaal bij de gratie Gods.” Verkade komt in haar video-installaties ook zelf in beeld. Ze commentarieert wat er gebeurt, wat de mensen om haar heen doen en hoe zij zich daarbij voelt. Het werk gaat om haar persoonlijke onderzoek naar de werkelijkheid.

Voor *Losing Presence*, haar nieuwste werk, ging Verkade naar Thailand om het Boeddhisme te onderzoeken. „Alles wat daar wordt gedacht over de dood, staat haaks op onze kennis. Mensen geloven bijvoorbeeld in reïncarnatie.” In *Losing Presence* onderzoekt Verkade opvattingen over het leven en de dood.

Hoe geef jij zelf je leven zin?

„Het werk dat ik maak weerspiegelt vragen die ik stel over zingeving, maar geeft geen antwoorden. De vraag en de zoektocht zijn voor mij belangrijker dan het antwoord; misschien is dat al zingeving op zichzelf. (Lacht) „Twijfelen is de essentie van mijn werk. Als ik ga filmen gaat er een soort grijs gebied voor me open. Twijfel opent de deur naar een ontdekkingstocht.”

Wat heb je de afgelopen jaren ontdekt over verlies?

„Verlies - in de levensveranderende vorm - heeft een onduidelijke positie in onze maatschappij. Ons leven bestaat uit veel ingrijpende verliezen en die hebben niet echt een plek. We zijn heel erg gefocust op winnen, prestatie en succes. In Oosterse culturen is dat anders. Daar zijn rituelen en tijd en ruimte voor verlies. „Nadat mijn moeder was begraven, moest ik weer aan het werk en doen alsof het allemaal heel normaal is. Mensen worden een beetje bangig voor je omdat ze niet weten of ze er iets over moeten vragen of niet. Meestal negeren ze het onderwerp en praten ze juist over oppervlakkige dingen. Er zat in die eerste tijd een groot gat tussen mij en iedereen om me heen. Verlies is onbespreekbaar, bleek toen.”

Er zitten gaten in de maatschappij en die gaan over verlies. Daar moeten we het over hebben

„Er rust trouwens ook een taboe op verlies van status. Als je je werk verliest ben je niemand meer. Er zitten gaten in onze maatschappij en die hebben heel erg te maken met verlies. Daarom moeten we het erover hebben.”

Waarom maak je videokunst?

„Alles waar je een camera op richt, wordt een podium. Video is het prachtigste medium dat bestaat. Het is betoverend. Het lijkt heel erg op de werkelijkheid, maar het is ontzettend gemanipuleerd. Die grens tussen fictie en non-fictie is heel merkwaardig. Wat je ziet, lijkt op de werkelijkheid maar is toch nog steeds fictie. Video fuckt met je brein.”

Verkade was in 2012 finalist van het tv-programma *De nieuwe Rembrandt*, waarin kunstenaars een werk maakten en daarbij werden gevolgd. Aan het einde koos de jury een winnaar. Verkade werd tweede met haar project: ze legde haar eigen deelname aan het programma vast. „Ik was benieuwd naar manipulatie, competitie en aandacht. Kunnen we door middel van aandacht zingeving activeren? En is dat dan wel echt? Hoe zit zo'n tv-industrie in elkaar? Ik heb een hunkering om te ontdekken hoe mensen een werkelijkheid om zich heen bouwen. De enige manier om te ontdekken hoe het werkt is door er middenin te staan.” De programmamakers zagen Verkade niet perse als mens maar als een karakter in een verhaal. „Dat is grappig: ik gebruikte het programma om kunst te maken en zij gebruikten mij om tv te maken.” Het tv-karakter Puck Ver-

kade bleef na afloop van het programma nog lang bestaan, zegt ze. „Ik had het bereik van televisie onderschat. Nu, twee jaar later, herkennen mensen me nog steeds. Mensen vinden me zo'n leuke meid, zeggen ze. Maar ze kennen me helemaal niet. Ze hebben een beeld van me gemaakt met wat ze aangereikt kregen.” Om los te raken van haar tv-karakter liet Verkade een paar maanden geleden haar lange rode haren afknippen. „Mensen benaderden me als een soort poppetje en daar had ik geen zin meer in.”

Waarom richt je de camera ook op jezelf?

„Het is voor mij niet genoeg om alleen te documenteren en te observeren. Dan krijg je iets van: kijk eens hoe gek die mensen daar in Aalten doen. Als ik mezelf er middenin zet, staat er voor mij ook iets op het spel. Ik zit in hetzelfde schuitje als de mensen om me heen. Het is belangrijk om je kwetsbaar op te stellen om de frictie van zo'n onderwerp naar boven te halen. Natuurlijk is het wel dubbel want ik ben uiteindelijk degene die het monteert, dus ik heb de controle.”

Wat is het verschil tussen jouw werk en een realityshow?

„Alles. Ik heb de controle. Ik monteer. Op een gegeven moment zegt mijn vader in *Persona* (2013), waarin we in stilleretraite zoeken naar ons 'innerlijke zelf': 'Hoe je je nu gedraagt, zo ben jij helemaal niet. Je acteert.' Ik acteert volgens mij niet, maar tijdens zo'n filmproces voelt het wel alsof ik voelsprietten krijg en op scherp kom te staan. Ik ben heel bewust bezig met wat er gebeurt.

„Ken je die YouTube-tutorials van meisjes die laten zien hoe je make-up moet gebruiken? Daar zit een soortgelijke kwetsbaarheid in. We willen onszelf blootgeven, maar we hebben het wel zelf in de hand. Een ander voorbeeld is dat filmpje van Elliot Rodger, die jongen van die schietpartij in Californië. Ik weet niet precies wat we met die filmpjes willen. Misschien willen we verbinden door persoonlijk te zijn. Door jezelf te laten zien, kun je ontdekken dat de twijfels die je hebt, universeel zijn.”

Wat zegt jouw werk over de tijd waarin we leven?

„Misschien zegt het iets over de grenzen van privacy en persoonlijkheid, waar veel mensen in deze tijd van sociale media mee bezig zijn. Ik heb geen eenduidig antwoord. Alleen heel veel vragen. Wanneer is iets te persoonlijk? Wanneer gaat het alleen over mij en wanneer zegt het iets over onze maatschappij?”

Losing Presence is te zien tijdens de expositie Social Image in Showroom Mama in Rotterdam (20 juni t/m 24 augustus). Op de site MisterMotley.nl heeft Verkade een online expositie (nrch.nl/3hqv). Meer info over Puck Verkade en haar werk op puckverkade.com.

KUNSTPASPOORT

• **2014** *Losing Presence*. Video-installatie over Boeddhisme en verlies, vanaf 21 juni te zien tijdens de expositie Social Image in Showroom Mama in Rotterdam.

• **2013** *Persona*. Video-installatie van 21 minuten over een stilleretraite met haar vader.

• **2012** *Multiverse*. Video-installatie van 20 minuten over deelname aan televisieprogramma *De nieuwe Rembrandt*.

• **2011** *Any Day Now*. Video-installatie van 33 minuten over de christelijke woongemeenschap Wachters van de Nacht.

• **2008-2011** Koninklijke Academie van Beeldende Kunsten, Den Haag.